

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Regale Sacerdotium Romano Pontifici Assertum

Sfondrati, Celestino

[Sankt Gallen], 1684

Liber IV. Propositio Parisiensis IV.

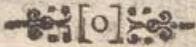
[urn:nbn:de:hbz:466:1-63125](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63125)

LIBER IV.

PROPOSITIO IV.

Nicet Pontifici Max. Vicario Christi summa in Ecclesiam Catholicam sit potestas à Deo concredita; ea tamen est ad ædificandum, non destruendum, nec contra veritatem, sed pro veritate. Non poterit ille in lege divina & naturali dispensare, quæ totius Ecclesiasticæ disciplinæ, ac vitæ Christianæ fundamenta sunt. Nec etiam nulla aut levi ex causa leges canonicas solvere. Quid enim hoc aliud esset, quàm contra monitum Sapientis sepem dissipare, & unâ manu destruere, quod Apostoli, quod Patres tanto laborum, sanguinis ac vitæ impendio alterâ manu construxerunt? Si tamen necessitas aut utilitas Ecclesiæ poscat, publica præsertim, ad eundem summum Pontificem spectabit iisdem clavibus, quibus Cælum, etiam Canones aperire, & canonicum rigorem paternâ indulgentiâ dispensando mitigare. Néque hoc est contra, sed maximè juxta Canones agere, qui hoc ipsum summis Pontificibus concesserunt.

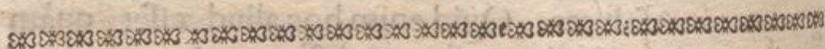

§. I.

Papam in lege divina & naturali dispensare non posse.

Summaria.

1. *Sicut res omnes, sic Pontificis auctoritate terminis includi.*
2. *Testimoniis sanctorum Patrum & Doctorum non posse summum Pontificem in legibus divinis & naturalibus dispensare ostenditur.*
3. *Et rationibus.*
4. *Non posse ergo Pontifices juri quasito, pactis & privilegiis, quæ in pactum transierunt, derogare.*
5. *Posse tamē in jure naturali permissivo, votis, juramenti Deo factis, & Canonibus Apostolorum ex causa dispensare.*

I.

Nter alia, quæ à Sapiantibus sunt sapientissimè pronuntiata, est etiam illud Pittaci: *Ne quid nimis.* Habent enim omnia suos fines, suos limites, suos crescendo agendi que terminos, quos si moveas, nimiumque prolates, illud quod in rerum natura pulcherrimum est, continuo deleas, pacem videlicet ordinemque; quod turpissimum judicas, hostilitatem, confusionem. Habent stellæ suas sphaeras; metalla que currendi, quibus continentur; nec sol lunæ, nec luna solis imperium ac fines occupat; quanta clades rerum que omnium intemperies, si metas percurrerent? Habet aer suas regiones, quibus coercetur, nec supra agitur, ubi ignis imperium: nec infra, ubi terræ jus est. Mare & ripas, & litus observat, & cum possit excurrere, si vim molem que aquatum spectes, modestè tamen ad arenam

nam subsidet, ni faciat, mundi naufragium erit. Denique omne vitium in excessu est.

Malè igitur publico bono consultum eunt, qui tantum Principibus tribuunt, quantum volunt; nec immensæ illorum potestati alium terminum ponunt, quàm cupiditatis, naturali divinâque legibus in exilium actis.

At verò hanc potestatem ex legem, effrenem, ac in verecundam, nec Apostolus admisit, qui pro *veritate tantum, non contra veritatem, ad edificationem, non ad destructionem* se aliquid posse dicebat. Vanæ igitur sunt illæ, & ne quid acerbius loquamur, in consultæ quorundam Jurisconsultorum voces, eam Pontificibus afferentium potestatem, quam ipsi Pontifices erubescunt: *Deos quosdam esse in causis beneficiabilibus: mutare posse quadrata rotundis: uno verbo sine alio ritu Sacerdotes facere: dogmata condere: sanctos, impollutos, segregatos à peccatoribus esse: & alia multa, quæ licet innocentem aliquem, sanumque sensum habere possint, ipsâ tamen verborum specie absurdissima sunt, ac hæreticis risum, Catholicis indignationem movent.* Quibus meritò illud *Jobi 13.* occinere possis: *Utinam taceretis, ut putaremini esse sapientes! Numquid enim Deus indiget mendacio vestro, ut pro illo loquamini dolos? Pharisaicæ sunt istæ voces: Tu quis es? Messias es tu? Elias es tu? Propheta es tu?* Quibus modestissimus Joannes: *Non sum ego Christus, non sum Elias, non sum Propheta; in medio autem vestrum stetit, cujus ego non sum dignus solvere corrigiam calceamenti.* In quem locum eleganter B. Gregorius: *Elegit Joannes solide subsistere in se, ne humanâ opinione raperetur inaniter super se, ut veritatem loquens ejus membrum fieret, cujus sibi nomen fallaciter non usurpavit: sicq; dum infirmitatem suam studuit humiliter agnoscere, illius celsitudinem meruit veraciter obtinere.* Hujus sancti Præcursoris modestiam summi Pontifices imitati, suam potestatem, quamvis cælestem, omnique humanâ majorem, naturalibus tamen ac divinis legibus subjectam professi sunt. Ipsos, aliosque SS. Doctores audiamus.

II. Urbanus Papa in c. *sunt quidam 26. q. 1.* *Sunt quidam dicentes Romano Pontifici semper licuisse novas condere leges. Quod & nos non solum non negamus, sed etiam valde affirmamus. Sciendum vero summopere est, quia inde novas leges condere potest, unde Evangelistæ aliquid & Prophete nequaquam dixerunt. Ubi verò aperte Dominus, vel*

Bbbb

ejus

eius Apostoli, & eos sequentes sancti Patres sententialiter aliquid defini-
runt, ibi non novam legem Romanus Pontifex dare, sed potius, quod pra-
dicatum est, usq; ad animam & sanguinem confirmare debet. Si enim
quod docuerunt Apostoli, & Propheta, destruere (quod absit) niteretur,
non sententiam dare, sed magis errare convinceretur. Sed hoc procul sit
ab eis, qui semper Domini Ecclesiam contra luporum insidias optime
custodierunt.

Innocentius III. in c. litteras. de restitut. spoliar. Opinioni autem
ultima non videtur incongrue adaptari, ut in gradibus consanguinitatis
divina lege prohibitis restitutioni aditus pracludatur, sed constitutione in-
terdictis humana restitutio locum habeat cum effectu, cum in illis dispen-
sari non possit, & in istis valeat dispensari, sicut B. Gregorius, & multi
alii dispensarunt.

Alexander III. in c. super eo 4. de usur. Cum usurarum crimen
utriusq; testamenti pagina detestetur, super hoc dispensationem aliquam
posse fieri non videmus.

S. Thomas 1. 2. q. 97. a. 4. ad 3. Ad legem divinam ita se habet
quilibet homo, sicut persona privata ad legem publicam, cui subicitur;
unde sicut in lege humana publica non potest dispensare, nisi ille, a quo lex
auctoritatem habet, vel is, cui ipse commiserit, ita in praeceptis juris divini,
qua sunt à Deo, nullus potest dispensare nisi Deus, vel is, cui ipse speciali-
ter committeret.

Idem in 4. d. 47. a. 4. Qua sunt ordinata per legem divinam, non
sunt mutabilia, vel dispensabilia, nisi praecepto Divino.

Et infra: Contra praecepta secunda tabulae, qua ordinantur imme-
diatè ad proximum, Deus potest dispensare, non autem homines in his
dispensare possunt.

Idem in quodlibet. 4. q. 8. a. 3. Circa ea verò, qua sunt juris divi-
ni vel naturalis, dispensare non potest Papa, quia ista habent efficaciam ex
institutione divina. Jus autem divinum est, quod pertinet ad legem no-
vam vel veterem: sed hac est differentia inter legem utramq;: quia lex
vetus determinabat multa, tam in praeceptis ceremonialibus pertinentibus
ad cultum Dei, quam in praeceptis judicialibus pertinentibus ad iustitiam
inter homines conservandam: qua in novo testamento non obligant, nisi
assumantur ab Ecclesia vel aliqua civitate pro suo statuto: & hoc quoad
judicialia: nam ceremonialia ex toto cessant. Sed lex nova, qua est lex li-
bertatis,

bertatis, huiusmodi determinationes non habet: sed est contenta preceptis moralibus naturalis legis, & articulis fidei, & Sacramentis gratia: unde etiam dicitur lex fidei, & lex gratia propter determinationes articulorum fidei, & efficaciam sacrorum. Cetera verò quæ pertinent ad determinationem iudiciorum, vel determinationem Divini cultus, liberaliter permittit Christus, qui est nova legis lator, prælati Ecclesie & Principibus Populi Christiani determinandi. Unde omnes huiusmodi determinationes pertinent ad jus humanum: in quo Papa potest dispensare. In solis verò his, quæ sunt de lege natura, & in articulis fidei & Sacramentis nova legis dispensare non potest: hoc enim non esset posse pro veritate, sed contra veritatem.

Præter Divum Thomam tenent hanc ipsam sententiam S. Bonaventura in 4. d. 38. a. 2. S. Antonius 3. p. T. 22. c. 7. §. 23. Suarez Tom. 3. de Euchar. q. 74. d. 43. Dur. Sylv. Navarr. Valent. omnesque ferè Theologi.

III. Ratio prima est: Quia tota dispensandi ratio in lege humana illa est, quòd humanus Legislatores non omnes casus, omnesque circumstantias prævideat, quæ possunt occurrere, & in quibus æquitas sit legem solvi, quàm observare: immo etiam si prævideret, non ideo subvenire omnibus posset: & ideo ad illa, quæ plerùmque, & in plerisque contingunt, spectat; quæ rarò eveniunt & in paucis, casui committit: casum prudentiæ & dispensationi, tunc videl. cum publico bono legem dispensatione molliri potius convenit, quàm ejus observantiam severè premi, prout eleganter animadvertit S. Thom. in 3. d. 37. q. 1. a. 4. sub init. & L. 3. cum seqq. ff. de Legibus. Dispensatio igitur ex ignorantia partim legislatoris, partim ex impotentia defectuque legis nascitur, non semper nec in omni casu publico privatoque bono accomodata. Secus est in lege divina, seu positiva, seu naturali; cum Deus omnia prævideat, omnesque futuros eventus ante oculos distinctissimè habeat, sicque leges suas omnibus æquè casibus, omnibus personis adaptet: nec tantum quid fieri velit præcipiat, sed præceptis gratiam virésque implendi adjungat, ut planè nullà sit opus dispensatione, aut si aliquà opus sit, soli Deo reservetur, qui legum suarum modum, finem, terminosque notos habet, homini ignotos abditosque, quod pulchrè S. Doctor exemplo causarum naturalium ostendit, quarum ordinem nexumque à Deo institutum mutare nemo, aut suspendere potest; aut si necessitas mutandi occurrat, non

hominī ea mutatio, non naturæ permittitur, sed à Deo expectanda est.
S. Thom. in 4. d. 47. a. 4.

Ratio 2. Sola jura humana varietate temporum, urgente necessitate, aut evidente utilitate variare possunt, ut habetur in *c. non debet. 8. de Consanguinit. & affinit.* divina verò & naturalia Jura immutabilia sunt. *argumento c. cit. & c. fin. de Consuetud. Reg. Juris 88. in ff. instit. d. J. N. G. & C. §. 11. & Cic 3. de Republ.* ubi inter alia: *Hinc legi nec derogari fas est, nec abrogari aliquid ex hac licet, nec tota abrogari potest. Nec vero aut per Senatum, aut per populum solvi hæc lege possumus; nec erit alia lex Romæ, alia Athenis, alia nunc, alia post, sed in omnes gentes, omniq. tempore una lex, & sempiterna erit immutabilis.* Si ergo naturalis lex, ejusque obligatio est immutabilis, ergo nec dispensationem admittit; hæc enim obligationem legis non mutat solum, sed etiam perimit: nam si velis eo solum nomine naturalem legem immutabilem esse, quia nec tota, nec sæpe dispensationem patitur; parùm illam, aut nihil à lege humanâ distinguis, cum multæ sint humanæ leges, quarum obligationem nec totam deleri expedit, nec multâ dispensatione & passim solvi, quales sunt, v. g. de matrimonii in secundo gradu consanguinitatis, aut primo affinitatis, &c.

Ratio 3. Cùm dicis in legibus naturali & divinâ dispensare Pontificem posse, quâ faciat hoc auctoritate? humanâ an divinâ? non humanâ, quia certum est non posse in lege superioris inferiorem dispensare, alioquin prævaleret minor majori potestati, si quod hæc ligavit, illa solveret, & sunt textus *Clementin. 1. ne Romani. de el. c. inferior d. 21. c. cum inferior de major. & obed.* non ergo potest humanâ potestate Pontifex solvere, quos DEUS ligavit. Sed nec divinâ, tantquam Vicario Christi per illa verba sibi communicatâ: *Quæcunq. solveris super terram, &c.* hæc enim verba generalia non includunt casus specialissimos; alioquin extendi etiam deberent ad potestatem illam privilegiatam, solique Christo concessam, quam Theologi vocant *Excellentiæ*, mutandi materiam Sacramentorum, nova instituendi, obligendi ad ea, quæ sunt meri Consilii, &c. quæ nemo Papæ concesserit. Et sacris Canonibus receptissimum est, Vicarium, licet idem tribunal, eandemque cum Episcopo jurisdictionem habeat, adeò ut à Vicario ad Episcopum non appelletur, non posse tamen dispensare in lege ab Episcopo specialiter lata, sed ad ea, quæ majoris momenti, & notâ speciali digna, speciali mandato & concessione indigere, nec generale

generale sufficere c. *quid agendum* 4. c. *qui generaliter* 5. de *Procuratoribus* in 6. *Clement.* 2. eodem. & sunt exempla in collatione libera Beneficiorum c. 3. de *offic. Vicarii* in 6. in casibus, quos Episcopus sibi reservavit. (a) Cum ergo dispensare in naturalibus divinisque legibus, hoc est, movere ipsos cardines, & fundamenta vitæ & honestatis humanæ, casus summi momenti, & si quis alius, speciali notâ dignissimus sit, non potest generali concessione comprehendi, quæ *Math.* 16. habetur. Maximè cum nec Patres, nec traditio hanc potestatem agnoverint, & ipsi Pontifices à se repulerint, ut supra vidimus; cur ergo nos Pontifici tribuamus, quod illis accipere pudor est? Liceat cum D. Bernardo *epist.* 179. in dispari argumento dicere: *Miramur satis, quid visum fuerit hoc tempore quibusdam Doctorum, mutare colorem optimum, novam inducendo opinionem, quam ritus Ecclesia nescit, non probat ratio, non commendat antiqua traditio: numquid Patribus Doctiores aut devotiores sumus? periculosè presumimus, quidquid ipsorum in talibus prudentiam præterivit. At valde honorandus est, inquis, Papa, Vicarius Christi. Bene mones: sed honor Pontificis judicium diligit. Non eget falso honore veris cumulat honorum titulis, infelis dignitatum: libenter gloriosus hoc honore carebit, quo falsa induci videtur prerogativa. Alioquin nullâ ei ratione placebit contra Ecclesiam usum præsumpta novitas, mater temeritatis, soror superstitionis, filia levitatis.*

Ratio 4. Si hanc dispensandi potestatem Pontifices habent, cur illâ usi non sunt, concessâ v. g. polygamiâ, steriliisque uxoris repudio, quando de conservandis Regiis familiis, maximis regnis Catholicâ Religione imbuendis, avertendisque quàm plurimis ac gravissimis malis agebatur? præsertim cum polygamiâ, & repudiâ non ad eò honestati ac naturæ adversentur, ut in veteri lege à sanctissimis viris non fuerint admissa.

Ratio 5. Leges divinæ & naturales sunt regulæ, exemplaria, & amulles quædam omnium honestarum actionum, ipsiusque etiam dispensationis; quid ergo aliud esset dispensandò eas leges tollere, quàm lineam ipsam & regulam ac limites honesti tollere, & licentiam erroribus dare? cum enim non major sit unius divinæ legis, quàm alterius ratio, si una dispensationi cedit, ergo & alia: ergo & illa, quæ jubet Baptismum in aqua, nec aliter conferri: & illa, quæ repudium vetat: & illa, quæ unam marito, non plures con-

Bbbb 3 cedit.

(a) V. Sanch. l. 3. de matr. d. 59. q. 2.

cedit: nec hominibus, præsertim magnatibus, causæ ac necessitates, in speciem saltē compositæ deerrunt ea: dispensationes exprimendi: quid ergo habebimus in Ecclesia certi, tutique, ac hominum cupiditati & artificijs non expositi? licet ergo hæc potestas in paucorum privata commoda aliquando cederet, noceret tamen universis: non ergo Pontifici data, cujus non destruendi, sed ædificandi officium est.

IV. Colligitur ex hac nostra conclusione, non posse Papam, si causa boni publici absit, derogare alterius juri *c. de Ecclesiasticis 25. q. 2.* præsertim pactis & transactis *c. ex multiplici 3. de decimis.* aut privilegijs, quæ in vim & naturam pacti transferunt *c. privilegia. c. de Ecclesiasticis. c. quod verò. c. dicenti. c. privilegia. 1. §. 2. 25. q. 2.* adeo ut nec clausulis motu proprio, ex certa scientia, ex plenitudine potestatis, juri quæsito præjudicium fiat, ut ipsi Pontifices declarant in Regula Cancellariæ de jure non tollendo. & *c. 15. de off. & judic. deleg. c. rescripta seqq. 25. q. 2. L. si quando 35. C. de inoff. testam.* Immo nisi Pontifices exprimant, non præsumuntur ordinariè uti velle plenitudine potestatis, sed potiùs juxta jus commune rescribere. *c. proposuit 4. §. licet. de concess. præb. (a)*

V. Multis tamen modis hæc nostra conclusio limitanda est.

1. Ut in jure naturali permissivo tantum, non præceptivo Papa aliùsve Princeps dispensare possit: cum enim hoc jus abrogari omnino possit, ut de libertate habetur *in l. 4. ff. de l. §. 1. & §. 2. Inst. de l. N. G. & Civ.* & de communione bonorum *can. 1. d. 8.* quanto magis dispensatione aliquâ restringi?

Limitatur 2. Ut in votis ac juramentis, quorum obligatio ex voluntate contractuque hominis existit, dispensari à Pontifice possit; cum enim voluntas hominis, ab eaque imperati actus, & ex actibus orta obligatio humanæ legi subjacere possint: immò vota & juramenta sub hac conditione, ac lege emittantur, ut potestati ac dispensationi humanæ subjaceant; idque in majorem Dei gloriam, Ecclesiæque bonum cedat, sitque constans in Ecclesia traditio ulusque perpetuus, qui optimus divinæ voluntatis interpret est; negari haud potest, cadere in illam dispensationem. *c. quanto 18. de jurejur.* Quamvis non defuerint gravissimi Doctores qui negent, Pontificem in voto

(a) Videantur Sanch. de Matrim. l. 2. d. 15. n. 2. Barb. claus. 41. Andr. Gail. 2. observ. 58. & observ. 76. Johannes Chokier in regulam 16. Cancellat. Sylv. v. Papa. n. 12. & seqq.

vel juramento dispensare, sed declarare tantum, votum in aliquo eventu non obligare. (a)

Limitatur 3. Ut possit Papa, vel alius Princeps dispensare in quibusdam conclusionibus, quæ ex naturalibus principiis deducuntur, non tamen necessariò, sed dependenter tantum ab humana voluntate, v. g. furem esse extremo supplicio afficiendum, & de his tantum est intelligendus S. Thomas 1. 2. q. 97. a. 4. ad 3.

Limitatur 4. Ut licet S. Pontifex non possit in jure divino dispensare, possit tamen in præceptis Apostolicis, quæ videlicet non ex naturali, aut divina lege, sed ex humana solùm potestate ab Apostolis sunt constituta, est communis Doctorum cum S. Thoma in 4. sentent. & exempla sunt in bigamo, cum quo dispensatur c. Lector. d. 34. in ordinato absque titulo c. 6. de prabend. &c. V. Gloss. ad c. sunt quidam 25. q. 1. Barb. ibid. Sanch. de Matr. l. 7. d. 86. n. 4. Sylv. v. excommunicatio 5. n. 10. Gonzal. ad c. cum secundum. de prab.

Limitatur 5. Ut possit Pontifex divinam naturalémque legem, cum dubiæ sunt, interpretari, & in particulari aliquo eventu, obligent nec ne, auctoritative declarare. Sunt enim v. g. aliqui casus, aliquæ circumstantiæ, in quibus dubitari potest, an præceptum residendi, fœnus, hoc est, lucrum supra sortem captandi, homines obliget: oportet ergo aliquem judicem esse, qui litem gliscentem finiat: aliquem interpretem, qui mentem legis evolvat: aliquam faciem, quæ in obscuro præluceat: aliquem Magistrum, qui veritatem aperiat: & quis alius præter Vicarium Christi? Ita docet S. Thom. 2. 2. q. 2. a. 3. & de potest. 10. a. 4. & habetur ex c. 18. quanto de jurejur. & c. licet 13. de testibus: estque communis Catholicorum, nam hæreticos non moramur. Dabimus hinc tantum verba Hugonis Etheriani viri suo ævo doctissimi, qui floruit anno MCLXXVII. Nulla, inquit, insimulatione, nulla reprehensione, nullaque calumniâ notandus est antiquioris Romæ Antistes, quod causâ interpretationis dictionem unam, dico autem ex Filio procedere Spiritum Sanctum, sanctorumque plurium Episcoporum scientissimorum Cardinalium consensu habito, apposuerit. Licuit enim ei, semperque licebit fratres confirmare, decreta edere, cudere interpretationes, sicubi aliquid obscure

(a) Videantur S. Bonaventura in 4. d. 38. a. 2. q. 3. S. Th. 2. 2. q. 88. a. 10. S. Antonin. 2. p. tit. 11. c. 2. §. 9. Sylv. v. votum 4. q. 3. dicto 3. Glossa in c. non est de vot. & c. quanto 18. de jurejur. & in c. sunt quidam 25. q. 1.

obscurè scriptū su, & de voluntate descriptionis argumentari, iudicio voluntatis illius relicto facere, hoc persuadente. Is enim est, cui oves & agni commissi: & ideo non solum scripti recitator esse debet, verum interpres illorum, quæ adscripta non sunt, ut caput ovium, & Dei Pastor. Quia in re manifestum est, antiquioris Romæ Præsulem potestatem in Petro accepisse, fidem renovandi, (ut verbis Patrum utar:) habendi curam & regimen omnium Sacerdotum, quin etiam omnium Christianorum. Quare palam & publice fit ex his, nequaquam licere cuiquam, omnium sanctissimam & magnam, omniumq; Principem Romanam Ecclesiam calumniari, quasi aliam fidem conscripserit, aut composuerit, aut docuerit. Nam neq; affert, neq; perdocet, neq; aliud tradit symbolum, si editum à SS. Patribus interpretetur, non perpetuens fidem labefactari, apud quos semper effulsit. Quæ licet Primatum habeat, aut tamen humiliat seipsam, respondendo, quod Chalcedone celebrata Synodus quondam se calumniantibus respondit: Injuste, inquit, arguor, dum non fidem sed memoriam renovo: non apposui, non ademi salutari symbolo, si dictionem occultam manifestavi. Renovavi enim, ut Patres antedicti, fidem, & apposui Nicæna, Constantinopolitanæ atq; Chalcedonensi Synodis, sed nullo modo illis contraria; qui dum illorum Patrum vestigia persequor, solummodo, quæ tunc quesita non sunt, tempore post per interpretationem & appositionem verbi, quod non perspicue ab omnibus intelligebatur, enucleavi.

Non obstat solius Legislatoris esse legem suam interpretari *L. fin. ff. de Legib. l. 1. & L. sacratissima de legibus*, non ergo Pontificis est leges divinam & naturalem interpretari, quas non tulit.

Et. Papam Deum non esse, sed tamen in rebus fidei, morumque decidendis, non humano spiritu, sed divino regi, sicque divinæ legis eundem spiritum & conditorem esse, & interpretem: deinde cum adiri Princeps non potest; cum verus legis sensus ex aliis legibus elici potest; cum à Principe data interpretandi potestas; in his, inquam, casibus, jus interpretandi etiam inferioribus esse patet *Deuter. 17.* & sunt etiam textus in jure Cæsareo §. 8. *Instit. de I. N. G. & C. L. 12. & seq. ff. de Legib.*

Limitatur 6. Ut possit dispensare Papa in gradibus *Levitici 18.* prohibitis, ut definivit Trident. *de Matrim. sess. 24. can. 3.* & Julius II. cum Henrico VIII. Angliæ Rege dispensavit, ut posset Catharinam Austriacam prædefuncti Arcturi fratris Viduam ducere. Sed nota, licet matrimonium inter Levirum & fratrem divinâ lege prohibeatur, eaque non ceremoniali aut judiciali tantum, sed etiam

etiam moralis, nixâque pudore, ac honestate naturali, ut patet legenti textum *Levit. 18. & 20.* ea tamen indecentia tanti non erat, ut accedente causâ aliquâ privati, multoque magis publici ac maximi boni, factâ velut compensatione non aboleretur: & idè *Levit. 18.* permittitur Marito non quidem vivæ, sed defunctæ Uxoris Sororem ducere: cur ergo pari ratione non posset uxor defuncti Mariti germano nubere? est enim idem affinitatis gradus inter Maritum & Sororem uxoris, qui inter uxorem & fratrem Mariti, eadem naturæ, pudoris, ac honestatis ratio. Et *Deuter. 25.* permittitur Leviro, ut fratriæ jungatur, quando ex prædefuncto Marito prolem non suscepit, idque eâ ratione, ut *frater fratris sui semen excuset, illique domum & familiam edificet.* Si ergo bonum tam exiguum, tam incertum, mereque imaginarium, ac in hominum æstimatione brevi lubricaque fixum, quale est proles non ex te, sed uxore quondam tua suscepta, illius affinitatis verecundiam excusat: quanto magis verum, reale, maximum publicumque bonum, quale fuit pax & amicitia inter duos potentissimosque Angliæ & Hispaniæ Reges? In hoc casu nec divina, nec naturalis lex matrimonium vetat, immo concedit ob majoritatem rationis: cùm enim casus particulares sint infiniti, leges autem paucas esse expediat: ex casu unius legis ad casum alterius ob identitatem aut majoritatem rationis procedi posse, definitum est in *L. 12. & seqq. ff. de Legib.* Cur ergo Pontifex dispensavit, si naturalis & divina lex præsentem illâ boni privati aut publici causâ non obligabat?

ꝛ. Non in lege divina aut naturali Papam dispensasse, sed in humana, quæ eadem Matrimonia vetat, nec permittit quovis privati, aut publici boni obtentu legem infringi: quæ enim aliâs lex tuta, fucatisque rationibus non exposita? & nunc maximè, ubi tanta opinandi licentia, tantusque ardor etiam pessima quæque in virtutes fingendi? Dicit etiam potest, Tridentinum vocem dispensationis improprie & in sensu S. Thomæ accipere, pro declaratione tantùm, & interpretatione juris divini.

§. II.

Summum Pontificem suis suorumque Prædecessorum, legibus, quoad vim directivam, obstringi.

Summaria.

1. *Summos Pontifices suis suorumque Antecessorum legibus, & Canonibus, quoad vim directivam ligari, probatur ipsorum Pontificum, & S. Thomæ auctoritate.*
2. *Et Rationibus.*
3. *Variè limitatur.*

I.

Taferè omnes cùm sacri tùm profani Doctores, quorum testimoniis modo abstinemus, cùm ipsa SS. Pontificum modestissima professio omni testimonio major sit. Gelasius PP. in epist. ad Episc. Dardania: c. *confidimus* 25. q. 1. *Confidimus, quod nullus jam veraciter Christianus ignoret, uniuscujusq; Synodi constitutum, quod universalis Ecclesia probavit assensus, nullam magis exequi sedem præ ceteris oportere quam primam: quæ & unamquamq; Synodum sua auctoritate confirmat, & continuatâ moderatione custodit.*

S. Zosimus ad Episcopos Ecclesiæ Narbonensis, teste Ivone in epistola ad Hugonem Archiep. Lugdun. in c. *contra statuta* 25. q. 1. *Contra statuta Patrum condere aliquid, vel mutare, nec hujus quidem Sedis potest auctoritas. Apud nos enim inconvulsis radicibus vivit antiquitas, cui decreta Patrum sanxere reverentiam.*

Gregorius PP. l. 5. epist. 12 in c. *justitia* 25. q. 1. *Justitia ac rationis ordo suadet, ut qui sua à successoribus desiderat mandata servari, decessoris sui procul dubio voluntatem & statuta custodiat.*

Leo Papa IV. in c. *ideò* 25. *Permittente Domino pastores hominum sumus effecti, ut quod Patres nostri sive in sanctis canonibus, sive mundanis affixere legibus, excedere minimè debeamus: contra eorum*
quis pe

quippe saluberrima agimus instituta, si, quod ipsi divino statuerunt consulto, intactum non conservamus.

Idem B. Gregorius l. 12. epist. 31. ad Felicem Episc. in c. si ea 25. q. 2. Si ea destruerem, quae antecessores nostri statuerunt, non constructor, sed everfor esse justè comprobaber, testante veritatis voce, quae ait: Omne regnum in se ipso divisum non stabit: & omnis scientia, & lex adversum se divisa destruetur.

Idem L. 7. epist. 17. in c. institutionis 25. q. 2. Institutionis nostrae decreta, quae pro defensorum sunt Privilegiis, & ordinatione disposita, perpetuam stabilitate, & sine aliqua constituimus refragatione servari: si ve quae scripto decrevimus, si ve quae in nostra praesentia videntur esse disposita: nec a quoquam Pontificum in totum, vel in partes ea quolibet occasione convelli decernimus vel mutari. Nam nimis est asperum, & precipue bonis sacerdotum moribus inimicum, nisi quempiam quacumque rationis excusatione, & quae bene sunt ordinata, rescindere, & exemplo suo docere ceteros, sua quandoque post se constituta dissolvere.

Idem L. 2. epist. 37. in c. quod vero 25. q. 2. Quod vero dicitis, nostris temporibus decere servari, quae a meis quoque praedecessoribus iradita atque custodita sunt, absit a me, ut statuta majorum consacerdotibus meis in qualibet Ecclesia infringam: quia mihi injuriam facio, si fratrum meorum iura perturbo.

Gelasius PP. in epist. ad Cresconium & Joannem Episcopos in c. Decessorum 15. q. 2. Decessorum statuta sicut legitima & iusta, successorem custodire convenit, ita debet etiam malefacta corrigere.

Pelagius Papa ad Armentarium magistrum milit. in c. posteaquam 25. q. 2. Posteaquam Ecclesiae iura, documentorum quoque intercedentium fuerint auctoritate firmata, nullatenus ab his discedendi liberam Pontifex, vel si vult, permittatur habere licentiam.

S. Isidorus l. 1. sententiar. de summo bono c. 53. in c. iustum d. 9. Iustum est Principem legibus obtemperare suis. Tunc enim iura sua ab omnibus custodienda existimor, quando & ipse illis reverentiam praebet. Principes legibus teneri suis, nec in se convenit posse damnare iura, quae in subiectis constituunt. Iusta est enim vocis eorum auctoritas, si quod prohibent, sibi licere non patiantur.

Leo Papa in c. nos, si incompetentur 2. q. 7. Nos, si incompetentur aliqui & egimus, & subditis iusta legis iramitem non conservavimus, vestro commissorum vestrorum cuncta volumus emendare iudicio: quoniam si

§72 Lib. IV. §. II. Papam suis, suorumq; Prædecess. legibus nos, qui aliena debemus corrigere peccata, peiora committimus, certe non veritatis discipuli, sed (quod dolentes dicimus) etiam præ ceteris erroris magistri. Inde magnitudinis vestra magnopere clementiam imploramus, ut tales ad hæc, qua diximus, perquirenda missos in his partibus dirigaris, qui Deum per omnia timeant, & cuncta (quem admodum si vestra præsens fuisset imperialis gloria) diligenter exquirant, & non tantum hæc sola, qua superius diximus, querimus, ut examissim exagitem, sed sive minora, sive etiam majora, illis sint de nobis indicata negotia, ut eorum cuncta legitimo terminentur examine, quatenus in posterum nihil sit, quod ab eis indiscussum, vel indefinitum remaneat.

Bonifacius VIII. in c. ult. de Rescript. in 6. Quod nobis licere non patimur, nostris successoribus indicamus.

S. Thomas 1. 2. q. 96. a. 5. Ad 3. dicendum, quod Princeps dicitur esse solutus à lege, quantum ad vim coactivam legis: nullus enim proprie cogitur à se ipso: lex autem non habet vim coactivam, nisi ex Principis potestate. Sic igitur dicitur Princeps esse solutus à lege, quia nullus in ipsum potest iudicium condemnationis ferre, si contra legem agat: unde super illud Psalmi 50. Tibi soli peccavi, & c. dicit glossa: Quod Rex non habet hominem, qui sua facta dijudicet: sed quantum ad vim directivam legis, Princeps subditur legi propria voluntate, secundum quod dicitur extra de constitutionibus, capit. cum omnes: Quod quisque iuris in alterum statuit, ipse eodē iure uti debet. Et Sapientis dicit auctoritas, Patere legem quam ipse tuleris. Improperatur etiam his à Domino, qui dicunt, & non faciunt, & qui aliis onera gravia imponunt, & ipsi nec digito ea volunt movere ut dicitur Matth. 23. Unde quantum ad Dei iudicium, Princeps non est solutus à lege quantum ad vim directivam eius, sed debet voluntarius non coactus legem implere. Est etiam Princeps supra Legem, in quantum si expediens fuerit, potest legem mutare, & in ea dispensare pro loco & tempore.

II. Ratio, præter jam proximè ex S. Doctore allegatas, est, quia licet par in patem potestatem non habeat, multoque minus in se ipsum, ex quo capite S. Thomas 1. 2. p. 63 a. 5. docet, nullum posse sibi legem ponere; cum tamen lex bonum commune spectet, cuius cura maximè ad Papam pertinet: ex altera parte nihil magis hoc ipsum bonum commune legi que observantiam impediatur, eamque contemptui exponatur, quam si videant subditi contra illam à Papa agi, cuius exempla pro imperio sunt; videtur ex hac ipsa publici boni & legis ratione esse, ut à

Papa

Papa observetur: quam rationem insinuat Isidorus in *c. iustum a. 9*
Tunc enim, inquit, iura sua ab omnibus custodiri existimet, quando &
ipse illis reverentiam prabet. Et S. Ambrosius *lib. 5. epist. 32. ad Valen-*
tinianum Imperat. Quod cum prescripsisti aliis, prescripsisti etiam tibi,
 leges enim Imperator ferri, quas primas ipse custodiat. Et Innocentius
 u. s. III. eleganter in *c. magna 7. de voto*: Praeterea non videbatur ex-
 pedire, cum ex absolute tua scandalum posset Laicorum mentibus ge-
 nerari, dicentium, ubi est Deus Clericorum? & hoc exemplo credenti-
 um se ad voti observantiam teneri, quod enim agitur a praelatis, facie
 trahitur a subditis in exemplum: juxta quod Dominus inquit ad Mo-
 sen in *Levitico*: Si Sacerdos, qui est unctus, peccaverit, faciet delinque-
 re populum. Plin. in pan. Vita Principis perpetua censura est, ad hanc
 dirigimur, nec tam nobis imperio, quam exemplo opus est. Patercul-
 l. 1. Princeps imperio magnus, exemplo maximus est. Pacatus in *Theo-*
dos Exasperat homines imperata correctio, blandissime iubetur
 exemplo.

Non obstat: Istud periculum, & nativam indecentiam, publi-
 camque offensionem abesse, si Princeps occultè, aut aliquoties tan-
 tum in legem agat.

¶ Lege semel fixâ, positâque certæ virtuti materiâ gravi,
 (sicut v.g. lex jejunii ponit materiâ gravem temperantiæ) om-
 nēs pro gravitate materiæ obligati, quotquot obligari possunt ac
 debent; posse autem & debere Papam obligari, jam dixi. Quam-
 vis verò actus occultus aut rarus non valde offendant subditos, gra-
 viter tamen offendit legem in materia gravi, pro quolibet actu graviter
 obligantem: alioquin sequeretur, nec subditum peccare, quia semel
 contra legem agendo, v.g. missam die Dominicâ non audiendo,
 parùm bono publico & Religioni, qui sunt hujus præcepti fines,
 nocet; cum possit aliis operibus piis bonisque operam dare. Et
 datâ licentiâ semel aut iterum legis negligentiæ, limes certus aut
 numerus definiti non poterit, ut ultra non liceat: quamvis ergo
 una transgressio non multùm noceat, plurimum nocet periculum, &
 quæ ex illo consequuntur.

Amplianda est Conclusio, ut Papa maximè contractibus pa-
 ctisque ligetur, quorum obligatio naturalis est *L. 1. ff. de pact.* Gal.
2. obser. 55. n. 7.

III. *Limitatur 1.* Ut leges, quæ Papam dedecent, eum obligare non possint, cessante primâ legis conditione, quæ est, ut sit justa honestaque. Exemplum in *l. sancimus C. de donat.*

Limitatur 2. Ut Papa non teneatur suis legibus vi coactivâ. S. Thom. *1. 2. q. 96. a. 5. ad 3.* qui nec ab alio cogi possit, cum non habeat superiorem, & si habet, non jam suâ sed alienâ lege cogetur: nec à se ipso, cum nemo se ipsum cogat invitum: nam si vult, non cogitur. Deinde indignum esset, adversumque Papæ Majestati, patrem eum subditis pœnam subire.

Limitatur 3. Ex aliquorum sententia absente scandalo hanc obligationem esse levem & venialem. Palao *de Legib. p. 24. §. 1.* Less. *de f. & f. l. 2. c. 35. dub. 5.* Azor. *1. p. l. 5. c. 11. q. 1.* sed jam supra contrarium docuimus.

Limitatur 4. Ut sicut Papa ex causa justa & rationabili alios Privilegio, aut dispensatione eximere potest, ita & se ipsum: cui enim pejoris ipse conditionis quàm alii? lex enim ex voluntate Papæ obligat: voluerit Titium lege complecti, non Cajum, hic liber erit, ligatus ille: sicut ergo Cajum, ita se ipsum potuit lege excludere. De dispensatione docet S. Thomas in *4. d. 20. q. 1. a. 5. questiunculâ 5. ad 3.* & latè Sanch. *de Matr. l. 8. d. 3.* quod enim jurisdictionem voluntariam possit in se ipsum exercere, sunt textus in *L. si consul ff. de adop. L. un. ff. de off. Consul. V. Abb. c. ex literis n. 11. de probat. & c. fin. de instit. n. 5.* Et ratio est, tum quia si Papa suis se legibus obligare potest, ergo & solvere: potestas enim legislativa ad utrumque est: tum etiam quia, ut diximus, in jurisdictione voluntaria, ubi nullius damnum agitur, potest ex legum permissione duas quis distinetasque personas agere, agentis & patientis: modò ex specialibus rationibus jure quis non prohibeatur, ut se ipsum præsentare, *c. per nostras, de jure patronat.* Tutor in rem propriam auctoritatem præstare, *L. 1. ff. de auctor. & consens. Tut.* Capitulum sibi Ecclesias agere, *Clement. 2. de reb. Eccl. non alien.* Sibi Beneficium conferre, *c. fin. de instit. & c.*

§. III.

Posse summum Pontificem ex justis causis in omni Lege Canonica dispensare.

Summaria.

1. *Quanti dispensationes Pontificias omnes etiam Galli faciant.*
2. *Potestatem in lege Canonica dispensandi ipsi Canones Papa concedunt.*
3. *Testimonia S. Thomae, S. Bernardi, S. Antonini.*
4. *Praxis Ecclesiae Antiquae.*
5. *Et Rationes.*

I.

Actum agere videamur, si rem omnium temporum usu, omnium Patrum testimoniis, eorumque etiam exemplis, qui hoc ipsum negare audent, certam probatamque nos probare aggrediamur. An istud facem in meridie accendere non est, aut Lectorum non abuti patientiâ, dum cantilenam tam notam vulgatamque illi præcinimus? Qui verò locus aut terra est tam canonum legumque observans, quæ non multis privilegiis, ac libertatibus à sede Apostolica, contra Canonum legumque severitatem muniatur? Sacerdotia Regum arbitrio permittitur: multa ac opulenta Beneficia in unum collata: Ordo Ecclesiasticus toties non Principum tantum obsequiis, sed imperiis, legibus, foro subiectus: Eiusdem ordinis Ecclesiastici bona ac facultates, tributis, collectis, stipendiis exposita: Monasteria in commendas, ut vocant, data: an hæc, multaque alia Canonibus non utcumque, sed enixissimè vetita, ac gravissimis pœnis sancita? Et tamen in Galliis, nullo sacros Canones offendendi metu hæc omnia peraguntur, quòd privilegiis se tutos arbitrentur, & pro his
 ipsis

576 Lib IV. §. III. Posse Papam in omni lege canonica
ipsis privilegiis, & pro hac ipsa contra factos Canones vivendi liber-
tate, velut pro aris focusque pugnatur: non ergo, ut credimus, hæc
Canonicam severitatem molliendi potestas tam illis invisa est, quam
tam laxo sinu admittunt, & admissam tam in amoribus habent, ut
nil minus, quam eam vel levissimè offendi patiantur. Immo si
Pallavicino Cardinali, in Historia Concilii Tridentini, fides habenda
est, (& verò habuit quàm maximam P. Maymbourg, qui in histo-
ria Lutheranismi hujus testimoniis unicè gaudet:) potissima causa
Concilii in Gallias non admissi, ea fuit, quòd timerent eo semel re-
cepto, antiquos juxta Canones, eorumque observantiam, quæ à Con-
cilio imperabatur, recipi oportere, abolitæ libertatibus, ac privilegiis,
quæ adversus Canonum antiquam disciplinam illi Regno Pontifices
dederant. Res sic habuit. Henricus Magnus & promiserat, &
juraverat Concilium recipere. Eo interfecto Medicea Regina
nunquam, ut illud in Regnum admitteret, pervinci potuit, varisque
artibus urgentem Pontificem ludificata est.

Primò: *Ignota sibi decreta Tridentini; tempore aliquo iis per-
videndis opus esse.* Deinde: *Tridentinum necdum à Papa confir-
matum; expectandam ergo confirmationem.* Postea: *Regem Hi-
spanie recipiendo Concilio adhuc cunctari; cur ergo Galli propera-
rent?* Deinde: *A Pio Pontifice primum Gallico Oratori locum, pri-
masque sedes ante Hispanum negari, quæ tamen antiquissima Possessio-
nis jure debebantur, cur ergo gratificaretur Pontifici Gallia, cum ab
illo ladebatur?* Tandem: *Hæreticos Hugonotos Concilio obno-
xiis, promulgato, graviter offensum iri, Regno in periculum & discor-
dias adducto.* Hactenus Gallorum exceptiones: cessârunt hæc
omnia. Concilium Hispania recepit, Papa confirmavit, tempus de-
liberandi fluxit, loci prærogativa Gallis concessa, Hugonotti exili,
nec ullus ab iis metus, & tamen Concilium exultat, quæ causa? Car-
dinalis Ossatus Regis Christianissimi Orator in suis Epistolis Gallicè
editis, & Pallavicinus l. 24. *Histor. Trid. c. 10. & 11.* has dicunt reu-
endi Concilii veras causas esse:

*Quod Conciliū pluralitate Beneficiorū & commendas severè prohi-
beat, multaq; statuat pro immunitate Eccles. quibus Libertatē Ecclesia
Gallicana, eusq; privilegia offensum iri Galli formident. Galli ergo plus
privilegiis indulgentiæ Pontificis Romani obtentis, quàm Cano-
nibus*

nibus delectati, eadem constantiâ, quâ Concilium petierant, petitum postea repulere, adeo sibi à Patrum disciplina timebant, quam nunc Pontifici objectant, ejusque dispensationibus impenetrabilem, inaccessam volunt, ut mirari plane subeat, quæ causa sit canones tam subito dulces, melleosque Gallis evasisse, à quibus non multis retrò annis tantum abhorrebant. Enimverò Pontifices hâc adversum canones dispensandi potestate haud ægrè cessuros credimus, si tam facile Galli privilegiis cedant, quæ à summis Pontificibus contra canones acceperunt. Quamquam nec contra canones factum est, quod isti semper concesserunt, ut jamjam videbimus.

II. Leo Papa epist. 85. c. 1. ad Episc. Africa in c. exigunt. 1. q. 7. Exigunt causa, ut non solum in tales Praesules, sed etiam in ordinatorum eorum ultio competens proferatur. Sed circumstant nos hinc mansuetudo clementie, hinc censura justitie, ut credamus delicta quadam utcumq; toleranda; quadam verò penitus amputanda. Illos ergo, quorum proventus hoc tantum reprehensionis incurrit, quod ex laicis ad officium Episcopale delecti sunt, locum suum tenere permittimus; non prejudicantes Apostolica sedis statutis, nec beatorum Patrum regulas solvantes: quia remissio peccati non dat licentiam delinquendi: nec quod potuit aliquaratione concedi, fas erit amplius impunè committi: ne quod ad tempus piâ lenitate concessimus, justâ posthac ultione plectamus.

Innocentius III. ad Archidiaconum Bituricensem in Gallia in c. litteras 13. de Restitut. spoliat. In gradibus consanguinitatis divinâ lege prohibitis restitutioni aditus pracludatur; sed constitutione interdictis humanâ restitutio locum habeat cum effectu, cum in illis dispensari non possit, & in istis possit dispensari, sicut B. Gregorius & multi alii dispensarunt.

Idem Innocentius III. epist. ad Praepositum, & Capitulum Cameracense in c. praeposuit 4. de conc. praeb. Licet autem intentionis nostrae non sit, investituras de vacaturis factas contra canonum instituta ratas habere, qui secundum plenitudinem potestatis de jure possumus supra jus dispensare, &c.

Idem in epistola ad Archiepisc. Cantuariensem in c. innotuit 20. de elect. Quamvis autem Canon Lateranensis Concilii ab Alexandro Praedecessore nostro editus non legitime genitos adeo persequatur, quod electionem talium innuit esse nullam: nobis tamen per eam adempta non fuit dispensandi facultas,

Dddd

facultas,

578 Lib. IV. §. III. *Posse Papam in omni lege canonica facultas, cum ea non fuerit prohibentis intentio, qui successoribus suis nullum potuit in hac parte præiudicium generare, pari post eam, immo eadem functuris potestate.*

Idem Decano & Capitulo Andegavensi in Gallia in c. inter 2. de transl. Episc. Nos intuentes, qui licet sibi munus consecrationis impensum, nec prioris Ecclesia ipsum Pontificem fecerit, nec secunda: cum ad primam non fuerit consecratus, & ad secundam (priori vinculo perdurante) non potuerit canonicè consecrari, adhuc conjugaliter alteri alligatus, ei tam à vinculo prioris Ecclesia, quàm à pœna suspensionis penitus absoluto, de benignitate sedis Apostolica duximus concedendum, ut priori consensu hæctenus perdurante Andegaven. Ecclesiam studeat gubernare. Honorius III. ad Episcopum Ventensem in c. ex parte 3. de Capell. Monach. Cum autem id obviet Lateranensi Concilio, de quo nulla mentio est in litteris antedictis: fraternitati tuae breviter respondemus, quòd huiusmodi litteras ab Apostolica sede non credimus emanasse. Quòd si per occupationem forsitan emanaverint, nolumus per hoc derogari Concilio suprascripto. Potest ergo summus Pontifex Concilio generali derogare, si in clausula derogativa huius faciat expressam mentionem. Quod etiam in loco mox citando habetur.

Idem Innocentius III. in Concilio Lateranensi in c. nonnulli 28. de Rescript. Cum autem per iudicium iniuriis aditus parere non debeat, (quæ observantia interdicat) statuimus, ne quis ultra duas diatas extra suam diocesim per litteras Apostolicas ad iudicium trahi possit. Nisi de assensu partium fuerint impetrata, vel expressã de hac constitutione fecerint mentionem.

Gratianus post c. idem 25. q. 1. §. his ita: Sacro-sancta Romana Ecclesia jus & auctoritatem sacris canonibus impertitur, sed non eis alligatur. Habet enim condendi canones potestatem, utpote qua caput est, & cardo omnium Ecclesiarum, à cuius regula nemini dissentire licet. Ita ergo canonibus auctoritatem præstat, ut seipsam non subiciat eis.

Hadrianus II. Papa in epistola ad Basilium Imperatorem, quæ in 8. Synodo Act. 1. recitata est, & à Patribus probata. Verùm quia pietas tua cum Ecclesiastica misericordia nos circa illos ad id, quod humanius est, exhortatur: nolumus ignorare, quoniam ultra quàm dici possit, hinc fatore, merore comprimimur, immensoq; dolore constringimur, eos nimirum non solum beata memoriae decessoris mei Papæ Nicolai, quibus & ipse subscripsi, justis sanctionibus creberrimè percellentibus, verùm etiam sanctorum Patrum regulis severissimè, seu quodammodo peremptoriè punientibus. Verumia;

rum tamen propter pacem facilius obtinendam, propter qua tantam multitudinem, si tamen respuerint, misericorditer liberandam (ut cum sancto Gelasio Papa dicamus) necessariam rerum dispensationem constringimur, & Apostolicae sedis moderamine convenimur, sic Canonum Paternorum decreta librare, & retrò praesulum decessorumq; nostrorum praecepta metiri, ut qua praesentium necessitas temporum restaurandis Ecclesiis relaxanda deposcit, adhibita consideratione diligenti, quantum potest fieri, temperemus: quod & nos aequa possimus pro lucrands fratribus ratione prosequi, & temporum necessitati consulendo penitus imitari: Photii duntaxat ordinationem ab huius moderamine pietatis interim prorsus excipientes, eamq; passim, & praeter ex ament nullatenus admittentes.

III. S. Thomas 1. 2. q. 96. a. 4. Dispensatio proprie importat commensurationem alicujus communis ad singula; unde etiam gubernator familia dicitur dispensator, in quantum unicuiq; de familia cum pondere & mensura distribuit, & operationes & necessaria vita. Sic igitur & in quacumq; multitudine ex eo dicitur aliquis dispensare, quia ordinat, qualiter aliquod commune praeceptum sit a singulis adimplendum. Contigit autem quandoq; quod aliquod praeceptum, quod est ad commodum multitudinis ut in pluribus, non est conveniens huic persona, vel in hoc casu: quia vel per hoc impediretur aliquid melius, vel etiam induceretur aliquod malum, sicut ex supra dictis patet. Periculosum autem esset, ut hoc iudicio cuilibet committeretur: nisi forte propter evidens & subitum periculum: ut supra dictum est: & ideo ille qui habet regere multitudinem, habet potestatem dispensandi in lege humana, qua sua auctoritati innititur, ut scilicet in personis vel in casibus, in quibus lex deficit, licentiam tribuat, ut praeceptum legis non servetur. Si autem absq; hac ratione pro sola voluntate licentiam tribuat, non erit fidelis in dispensatione, aut erit imprudens: infidelis quidem, si non habet intentionem ad bonum commune: imprudens autem, si rationem dispensandi ignoret: propter quod dicit Dominus Luca 12. *Quis putas fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?*

Idem in quod libero 4. q. 8. a. 3. Non est dubitandum, quod Papa habeat plenitudinem potestatis in Ecclesia, ita ut quaecumq; sunt instituta per Ecclesiam vel Ecclesiae Praelatos, sint dispensabilia ab ipso. Eadem habet S. Doctor in Tractatu contra impugnantes Religionem.

S. Bernhardus l. 3. de considerat. c. 4. *Subtrahuntur Abbates Episcopis, Episcopi Archiepiscopis, Archiepiscopi Patriarchis, sive Primatibus.*

Bonane species hac? mirum est, si excusari queat vel opus. Sic factitando vos probatis habere plenitudinem potestatis, non itidem plenitudinem iustitie. Facitis hoc, quia potestis, sed utrum & debeatis, questio est & quomodo? non indecens tibi voluntate pro lege uti? & quia non habes, ad quem appelleris, potestatem exercere, negligere rationem? &c.

Idem S. Bernardus epist. 131. ita Mediolanenses alloquitur: Nunc vero audi me inclita plebs, gens nobilis, civitas gloriosa. Audi, inquam, me (veritatem dico non mentior) dilectorem tui, zelatorem salutis tue. Romana Ecclesia valde clemens est, sed nihilominus potens. Fidele Consilium, & omni acceptione dignum. Noli abuti clementia, ne potentia opprimaris. Sed dicit aliquis: debitam ei reverentiam exhibebo, & nihil amplius. Esto. Fac quod dicis: quia si exhibeas debitam & omnimodam. Plenitudo siquidem potestatis super universas orbis Ecclesias, singulari prerogativa Apostolica sedi donata est. Qui igitur huic potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Potest, si utile judicaverit, novos ordinare Episcopatus, ubi hactenus non fuerunt. Potest eos, qui sunt, alios deprimere, alios sublimare, prout ratio sibi dictaverit, ita ut de Episcopis creare Archiepiscopos liceat: & è converso, si necesse visum fuerit. Potest à finibus terra sublimis quascumque personas Ecclesiasticas evocare, & cogere ad suam presentiam non semel aut bis, sed quoties expedire videbit.

Idem L. 2. de consider. c. 8. Jacobus, qui videbatur columna Ecclesie, unà contentus est Hierosolyma, Petro universitatem cedens. Pulchre vero ibi positus est, suscitare semen defuncti fratris, ubi occisus est ille. Nam dictus est frater Domini. Porro cedente Domini fratre, quis se alter ingerat Petri prerogativa? Ergo juxta canones iudis alii in partem sollicitudinis, tu in plenitudinem potestatis vocatus es. Aiorum potestas certis arctatur limitibus, tua extenditur & in ipsos, qui potestatem super alios acceperunt. Nonne si causa extiterit, tu Episcopo caelum claudere, tu ipsum ab Episcopatu deponere, etiam & tradere Sathana potes? Stat ergo inconcussum privilegium tuum, tibi tam in datis clavibus, quam in ovibus commendatis.

S. Antoninus in Summa Tit. 23. c. 2. §. 6. Quod Concilia generalia non possint prafigere legem Papa, notat Abbas de Sicilia super c. significasti. de elect. Quod Concilia generalia non possunt statuendo prafigere legem Papa, immo in omnibus statutis Concilii intelligitur tacite excepta auctoritas Papa, & textus hujus decretalis significasti, frequenter allegatur, praesertim in materia,

materia, ubi disputatur de potestate Concilii & Papa. Et vide de hoc bonum textum 9. q. 3. ubi dicitur: Nemo judicabit, vel judicare potest primam sedem, sc. Papam: nec Augustus, nec Populus, nec Clerus. Et c. aliorum & multa alia capp. ibi posita, ad idem faciunt. Et per istum textum, arguit Joann. Quod sententia Papa est standum, quando prajudicat sententia totius Concilii: & remittit ad notata in c. in istis. dist. 4. & c. sicut dist. 14. Inferi etiam Joann. Quod per istum textum solum Papa potest interpretari statuta Concilii: nec mirum, cum secundum eum possit & tollere limitare: ut c. statutum. de rescrip. lib. 6. Vide bonam gloss. in c. ubi periculum. de elect. lib. 6. qua dicit, quod licet non sit licitum, quod Papa revocet statuta Concilii sine ipsius Concilii consilio: potest tamen si vult. Pro quo facit textus hic & ibi: sed textus iste, & omnia prajudicta debent limitari, & restringi ad ea, qua dependent à plena dispositione Papa: nam in his, qua sunt juris positivi, indubitanter est Papa supra Concilium: quia ipse est caput Ecclesie. Unde licet potestas sit data Papa & toti Ecclesie: Papa tamen tributa est tanquam capiti: unde debet corpus moveri à dispositione capitis.

IV. Huic sacrorum Canonum Patrumque doctrinæ continua Ecclesie praxis, & exempla ad stipulantur: recentibus quidem pleni sunt libri, hominumque memoria: ex antiquis aliqua proferemus.

Anno CDXXXIV. Cælestinus Papa contra canones Nicæni Concilii 15. & 16. (qui habentur causâ 7. q. 1.) petente Theodosio Imperatore Proclum Episcopum Cyzicenum transfert ad sedem Constantinopolitanam. Socr. l. 7. cap. 39. Baronius ad hunc annum n. 1.

Anno CDLXXIX. Simplicius Papa permittit contra canones Nicæni Concilii Stephanum Episcopum Antiochenum, non Antiochiæ, sed Constantinopoli eligi, idque turbas, cædesque, quæ ab Eutyrianiis imminabant, vitandi causâ; acceptâ prius tamen à Zenone Imperatore cautione, hanc concessionem privilegii Ecclesie Antiochenæ innoxiam fore, nec in jus & exemplum ab Archiepiscopis Constantinopolitanis, (nam conabantur) deductum iri. V. epist. Simplicii Pontif. 13. ad Zenonem Augustum & Acacium Patriarcham, qua est 15. easque recitat Baronius.

Anno DCCCLXXI. Ignatius Patriarcha missis Romam legatis ab Hadriano II. dispensari petit, laxarique octavæ Synodi Decreta, quibus à sacris dignitatibus prohibebantur, quos Photius promovisset,

quique ausi essent sententiæ in Nicolaum Pontificem dictæ subscribere. Verba supplicantium sunt.

Deinde quoque, super Theodoro, qui à nobis quidem consecratus est Metropolitana Caria: multam enim laboravit, & afflictus est ab initio iniusta & iniqua dejectionis nostræ: in novissimis verò cum misero Photio conveniens propter eius immensa tormenta, quæ sibi resistentibus inferebat, consensit & usque ad ultimum ipsius diem, repænitens nihilominus rursus corde contrito & spiritu humilitatis veniam expetivit: prohibuerunt eum Sacerdotio fungi quoquo modo sanctissimi Vicarii almitatis vestræ, eò quodà subscripserit, ut fatebantur, in eam, quæ facta est ab infelicissimo Photio quasi depositio beatissimi & optimi Patris nostri Nicolai decessoris sanctitatis tuæ. Hæc sunt de quibus rogamus sanctitatem vestram, ut si possibile sit, ut atur verbo dispensationis & misericordia in his, cum alia omnia optimum & commodum finem ac dispositionem susceperint. Habetur integra epistola post acta 8. Synodi. Negavit Hadrianus tam graves sibi causas videri, ob quas à Patribus octavæ Synodi statuta rescindi oporteret. Repetitæ igitur Anno DCCCLXXXVI. à Stiliano Metropolitano Neocæsareæ ad Stephanum Papam preces, quarum hæc summa fuit: Quoniam verò scimus, quod à vestra Apostolica sede corrigi, & juxta Canones corrigi debemus: hac de causa humilibus his nostris litteris tuam oramus venerabilissimam, ut misericorditer nobiscum agas, cum populo videlicet, qui non sineracionabili causa Photii ordinationem recepit, ut ne qui Apostolicæ sedis Legatos Rodoaldum & Zachariam, qui initio Photium confirmârunt in Constantinopolitana sede, desinde Eugenium & Paulum, qui secundâ vice cum Photio communicârunt, exceptit unâ cum Photio interitu damnetur, ne alius infinitus numerus ab Ecclesia pellatur: hoc enim facere consuevit Ecclesia. Oecumenica enim Synodus Quarta Dioscorum iniquitatis Principem, & auctorem, Flaviani interfectorem, beati videlicet Patriarchæ Constantinopolitani, damnavit, & homicidam & hæreticum, ut qui ausus est sanctissimo Papæ Leoni excommunicationem irrogare: eos verò qui à Dioscoro fuerant ordinati, vel lapsi fuerant, cum tamen pietatis sectatores fuissent, per pœnitentiam illos suscepit. Nicæna etiam septima Synodus auctores hæresis Iconomachorum damnavit, illorum verò sequaces per pœnitentiam admisit. Quapropter decet etiam tuam singularem virtutem, Photium quidem tanquam ab initio schismaticum, & à schismaticis illegitimè ordinatum, & propter alia multa, quæ operatus est mala, expellere: eos vero qui

vò qui ab ipso decepti sunt, misericorditer cum illis dispensari rogamus, ut Ecclesia Constantinopolitana pax & tranquillitas ita restituatur, & non alii quidem Apollo, alii Cepha sint, & alii Pauli, & sic unum Corpus Ecclesie dividatur, sed omnes unanimes, tanquam unum caput habentes, Christum Deum & Salvatorem omnium nostrum, omnes communiter illi laudes offeramus, & ejus precepta similiter predicemus. Neque propter unum hominem peccatore tantus numerus pereat. Sed morante adhuc Stephano, & postea à morte sublato, tandem à Formoso Pontifice Orientali Ecclesie, quæ preces in communem causam sociaverat, facta est gratia; verba Pontificis ad Stilianum hæc sunt: Oportebat istam Ecclesiam, in qua talia deprehenduntur facta, gravissimas dare pœnas, ut hujusmodi pœnis vestra Ecclesia purgaretur. Continet autem nos benignitas, & fratrum dilectio, qua nobis persuadet, ut alia quidem toloremus, alia vero omnino è medio tollamus. Quapropter missus è latere nostro Religiosissimos Episcopos Landenulphum Capuanum & Romanum, quibuscum sanctitatem etiam tuam hortamur convenire; nec non Theophylactum Metropolitanum Ancyræ, & Petrum fidelem nostrum: ut ita ante omnia in Photium prævaricatorem, & legum eversores sententia à Prædecessoribus Oecumenicis Pontificibus ante omnia synodice prolata, nec non à nostra humilitate confirmata perpetuo tempore immutabilis permaneat. Cum iis vero, qui à Photio fuerunt ordinati, misericorditer nos gerentes, decernimus, ut oblatio libellis se deliquisse fateantur, & pœnitentiæ veniam deprecantur, pollicentes se nunquam tale quid commissuros. Deinde his peractis, quæ sequuntur omnia, quæ nostris litteris mandata conspiciuntur, unà cum prædictis viris sanctitas tua peragat, ne aliquid addendo, nec deminuendo aut commutando. Ita enim & à nobis, & à reverentia tua in communionem fidelium receptis in laicis, scandalum delet iter.

S. Martinus Papa contra canonem Apostolicum in casu necessitatis bigamum ad minores, immo etiam Subdiaconatum admittit in c. Letor. d. 34. Nec obstat c. nuper de bigamis, quo non absolute potestas in bigamia dispensandi negatur, sed tantum eam facile non concedi innuitur.

S. Gregorius M. circa annum DCI. contra antiquos canones ac etiam Concilii Lugdunensis, qui usque ad septimum Consanguinitatis gradum matrimonia vetabant, cum Anglis dispensat, ut habetur in c. quadam Lex 35. q. 3.

V. Patet.

V. Patet ergo ex hæcenus citatis canonibus, usûque Ecclesie perpetuo, semper hanc dispensandi facultatem penès Romanum Pontificem fuisse, eamque qui neget, aut nimiam rerum ignorantiam laborare, aut nimiam præfidentiam, perinde ac si credere tu possis, aut alteri persuasum velis, lucem in meridie, in mariaquam non esse: Immo si canones, si experientia cessent, an non hoc ipsum ratio ipsa convincit? leges enim locis, hominibus, temporibus aptantur, quæ sicut variant, ita legem variari aut flecti oportet: ridiculus sit nauta, qui aliter ventis spirantibus, non ipse vicissim aliter velum inflectat; quando ad portum venturus, si auris, undæque non pareat? Lex quæ multis profuit, non paucis nocuerit: quæ centum retrò annis severitate animos continuit, eadem severitate incitabit, legumque contemptum inducet, nisi molliantur: alii sunt præpotentes, qui leges non ferunt; laxandæ ergo sunt, minorique malo, majus avertendum: alii sunt, quorum imbellicitas legibus opprimitur potius quàm juvatur; ergo mitigandæ sunt leges, nec onus addendum jam cadentibus: alii quos legum observantia, matrimoniis, pace, religione, fœderibus areet, quæ sit crudelitas & illos tam multis malis, & Rempublicam aliquam indulgentiam non eximere? Omnium pedibus eundem calceum, omnium moribus idem pharmacum aptabis, idemque ut dici solet, omnium oculis collyrium? ergo tam Reipublicæ aliqua necessaria est dispensatio, quàm animo aliqua quies, corpori aliqua à laboribus feriatio. Cui ergo dispensatio committeretur? Omnibus? nullæ leges erunt, aut nulla legum observatio. Nulli? hoc humanæ conditioni, totque necessitatibus plus quàm durum, nihil sperare posse. Concilio? Serum rarumque remedium, morbo in dies medicinam postulante, & plerumque nec moras patiente. Alicui? & cui partius quàm uni? tutius quàm communi pastori? melius potiusque quàm Vicario Christi? Aut ergo nulla dispensatio admittenda est; quod plus quàm in humanum: aut aliqua concedenda, & nulli magis honestiusque quàm Romano Pontifici; nam si hunc excludas, multo magis alios excludes, minori potestate, minori gratiâ, Dei que spiritu minus instructos,

sunt; quæ aut pro necessitate temporum, aut pro consideratione aetatis oporteat temperari: illa consideratio semper servata, ut in iis, quæ vel dubia fuerint, aut obscura, id non verimus sequendum, quod nec præceptis Evangelicis contrarium, nec decretis sanctorum Patrum invenitur adversum.

Gelasius Papa epist. ad Episc. per Lucaniam constitutos in c. Et si illa i. q. 7. Et si illa nonnunquam sinenda sunt, quæ, si ceterorum constet integritas, nocere sola non valeant: illa tamen sunt magnopere præcavenda, quæ recipi, nisi manifestâ decoloratione non possunt. Ac, si ea ipsa, quæ nullo detrimento aliquoties indulgenda creduntur, vel rerum temporum cogit intuitus, vel acceleratæ provisionis respectus excusat; quanto magis illa nullatenus mutilanda sunt, quæ nec ulla necessitas, nec Ecclesiastica prorsus extorquet utilitas?

II. Sic etiam non potest Papa absque legitima honestaque causa in lege Canonica dispensare, esset enim huiusmodi dispensatio imprudens, noxia, disciplinæ adversa, repugnansque & obligationi, quæ tenentur Pontifices proprias ac antecessorum leges observare, & officio Papæ, cujus est canones custodire, non violandos exponere, & etiam juramento, quo se, cum Pontificatum ingreditur, obstringit. Audiamus ipsorum Pontificum, Patrumque testimonia.

Clerus Romanus in Epist. ad S. Cyprianum Episcopum in e. absit d. 50. Absit à Romana Ecclesia vigorem suum tam profanâ facilitate dimittere, & nervos severitatis eversa fidei Majestate dissolvere, ut cum adhuc non tantum jaceant, sed & cadant everforum fratrum ruina, properata nimis remedia communicationum utiq; non profutura præstentur, & nova per misericordiam falsam vulnera veteribus transgressionis vulneribus imprimantur, ut miseris ad everfionem majorem eripiantur & pœnitentia. Ubi enim poterit indulgentiæ medicina proficere, si etiam ipse medicus interceptâ pœnitentiâ indulget periculis? si tantummodo operit vulnus, nec sinit necessaria temporis remedia conducere cicatricem? Hoc non est curare; sed, si dicere verum volumus, occidere.

S. Damasus Papa Epist. ad Aurel. Carthagin. Episc. quæ habetur præfixa Tomo 1. Concilior. Violatores voluntarii Canonum graviter à sanctis Patribus judicantur, & à Spiritu Sancto (cujus instinctu ac dono dictati sunt) damnantur: quemadmodum blasphemare Spiritum S. non incongruè videntur, qui contra eosdem sanctos Canones non necessitate compulsi, sed libenter (ut præfixum est) aliquid aut protervè agunt, aut loqui præsumunt, aut facere volentibus sponte consentiunt. Talis enim

presumptio manifestè unum genus est blasphemantium Spiritum Sanctum, quemadmodum (ut jam prælibatum est) contra eum agit, cuius impulsu & gratiâ idem sancti editi sunt Canones. Diabolica verò nequitia pleròq; subtiliter fallere solet, & ita quorundam imprudentiam per similitudinem pietatis sapissimè illudit, ut pro salutaribus nocitura persuadeat. Idcirco norma sanctorum Canonum, qui sunt spiritu Dei conditi, & totius mundi reverentiâ consecrati, fideliter à nobis est scienda, & diligenter tractanda; ne quovis modo sanctorum Patrum statuta absq; inevitabili necessitate, quod absit, transgrediamur; sed fidelissimè per ea gradientes, cum eis, qui eos instinctu divino condiderunt, mercedis gloriam & laboris cumulum, eorum meritis, auxiliante Domino, habere mereamur.

Hadrianus II. Papa epist. ad Basilium Macedonem Imperat. Neq; enim nobis moris est, ut pro libitu proprio paternis sanctionibus abutamur, quemadmodum quibusdam, qui apud vos summa rerum Ecclesiasticarum gubernacula moderantes, tunc Synodorum statuta, vel etiam Apostolica sedis decreta proferunt, cum vel alios ledere, vel se juvare concupiscunt. Et hæc tunc sub silentio tegunt, quando fortasse contra se, vel pro alius proponerentur, si nostra, more priorum, æquitas in vestra Urbis Præsules majorum regulis obviantes commoveri severius voluisset. Quamvis multa instantia & certamen viri prudentissimi & religiosissimi Egumeni, ac vasorum sacrorum custodis Theognosti, qui de pietatis vestra virtutibus, & probabilium morum insignibus, & trophaeorum triumphis, atq; beneficiorum vestrorum piè sibi præstitorum multitudine nos plurimum relatione suâ latificavit, & qualiter diebus vestris, superno brachio atq; studio & solertia vestra Christianitas prosperetur, enarrans multimodas laudes sanctæ Trinitati reddendas, & gratias alacriores exhibuit, ad postulata divinitus muniendo Imperio vestro concedenda nos supra modum efflagitaverit, & ultra quàm dici possit, solito & prisco more, ac pro Ecclesiasticis utilitatibus frequenter impenso, crebris suggestionibus instigavit: super quibus tamen propter jam designatam causam nec annuere possumus, nec quidquam præter quod jam evangelizatum est, ullo modo definire.

Concilium Tridentin. sess. 25. de Reform. c. 18. Sicut publicè expedit, legis vincula quandòq; relaxare, ut plenius evenientibus casibus, & necessitatibus pro communi utilitate satisfiat: sic frequentius legem solvere, exemploque potiùs, quàm certo personarum, rerumque delectu, petentibus indulgere, nihil aliud est, quàm unicuique ad leges transgrediendas adi-

zum aperire. Quapropter sciant universi, sacratissimos Canones exactè ab omnibus, & quoad ejus fieri poterit, indistinctè observandos. Quod si urgens, justaque ratio, & major quandoque utilitas postulaverint, cum aliquibus dispensandum esse; id causà cognitâ, ac summâ maturitate, atq; gratis, quibuscumque, ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum; aliterque facta dispensatio surreptitia censeatur.

Baronius ad annum DCCCLXIX. recitat juramentum, quo summi Pontifices, antequam inaugurarentur, se obstringebant, ubi inter alia: Diligentius autem & vivacius, quamdiu vixero, omnia decreta Canonica prædecessorum Apostolicorum nostrorum Pontificum, quæcumq; ipsi synodaliter statuerunt, & probata sunt, confirmare, & indiminuta servare, & sicut ab eis statuta sunt, in sui vigoris stabilitate custodire: quæq; vel quoscumq; condemnaverunt vel abdicaverunt, simili sententiâ condemnare vel abdicare. Disciplinam & ritum Ecclesie sicut invenimus à Sanctis prædecessoribus meis canonicè traditum, quamdiu vita in istis comes fuerit, illibatè custodire, & indiminutas res Ecclesie conservare, neq; alienare, seu in feudum, censum, vel emphyteusim dare quomodolibet ex quacunque causâ; & ut indiminutè custodiantur, operam dare. Nihil de traditione, quam à probatissimis prædecessoribus meis canonicè traditam & servatam reperi, diminuerè vel mutare, aut aliquam novitatem admittere; sed ferventer, ut eorum verè discipulus, & sequipeda totis mentis meæ conatibus, quæ tradita canonicè comperio, & servare & venerari.

S. Bernardus l. 3. de Considerat. c. 4. Spirituális homo ille, qui omnia dijudicat, ut ipse à nemine dijudicetur, omne opus suum trinâ quadam consideratione præveniet. Primum quidem an liceat, deinde an deceat, postremò an expediat. Nam etsi constet in Christiana utiq; Philosophia non decere, nisi quod licet, non expedire, nisi quod decet & licet: non contemnendò tamen omne quod licet, decere aut expedire consequens erit. Age aptemus, si possumus, tria ipsa operi huic. At quomodo non indecens tibi voluntate pro lege uti, & quia non est ad quem appelleris, potestatem exercere, negligere rationem? Tunc major Domino tuo, qui ait: Non veni facere voluntatem meam? Quanquam non minùs dejecti quàm elati animi est, veluti rationis expertem non pro ratione, sed pro libitè agere, nec iudicio agi, sed appetitù. Quid tam bestiale? & si indignum curvis utenti ratione, vivere ut pecus? Quis in te rectore omnium tantam contumeliam naturæ, honoris injuriã ferat? Sic degenerando (quod absit) gene-

nerate

nerale opprobrium fecisti proprium tibi: Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.

S Thomas 1. 2. q. 79. a. 4. Si autem rector universitatis absq; ratione pro sola voluntate licentiam tribuat, non erit fidelis in dispensatione, aut erit imprudens: infidelis quidem, si non habet intentionem ad bonum commune: imprudens, si rationem dispensandi ignoret, propter quod dicit Dominus Luca 12. Quis putas est fidelis servus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?

III. Immo si agamus de jure divino aut naturali, v. g. in votis & juramentis, dispensatio absque causa legitima non tantum illicita est, sed omnino invalida, (a) nec in foro externo, cum in jure divino aut naturali, praesertim ad petitionem partis dispensatur, praesumitur justa causa, nisi probetur, cum saepissimè aut importunitate aut mendaciis Principes victi concedant, quae non oportet c. ult. de Rescript. in 6. & c. 6. extra eod. & l. 1. C. de petition. bonorum sublat. V. Sanchez cit. n. 14. multo minus solà impunitate ac dissimulatione Principis inducitur dispensatio per textum & DD. in c. cum jam dudum. de praebeud. & c. 3. de cognat. spirituali, & docet Sanchez L. 2. de matrim. d. 38. n. 12. ubi respondet ad celebre c. quia circa. de consang. & affinit. & l. 8. d. 5. n. 25. Abb. in c. veniens de fil. Presbyt. n. 7. Menoch. de praesumpt. l. 2. 20. n. 32. Et ratio est, quia dissimulatio ad permissionem potius pertinet, quae non excusat, quam ad dispensationem: haec enim cum sit gratia & beneficium, ac legitimam causam nitatur, non est ut eam superiores dissimulent tegantque.

IV. Ceterum variae sunt causae dispensandi, & quas pro legitimis Canones admittunt. Prima ac praecipuae, & ad quas omnes ferè reducuntur sunt necessitas & utilitas c. et si illa 1. q. 7. c. 2. de transl. Episcoporum. S. Bernard. l. 3. de considerat. c. 4. circa finem. Secunda: Mutatio temporum & personarum c. 1. & 3. d. 29. c. non debet. de consanguinit. Tertia: Virtus eminens & habilis supplicantis c. 13. & 14. d. 56. c. tali 1. q. 7. Quarta: Periculum dissensionum & publici damni c. 25. d. 50. c. dispensationes 1. q. 7. Quinta: Scandalum pusillorum, eosque lucrandi spes. c. quadam 35. q. 3. Sexta: Simplicitas delinquentis c. tanta 1. q. 7. Septima: Multitudo delinquentium c. quoties 1. q. 7. Octava: Temporibus hominumque malignitas duriora aspernantium c. quoniam 1. q. 7. &c.

(a) S. Th. 2. 2. q. 88. a. 12. ad 2. & Glossa ab omnibus recepta in c. non est. de vot. Sanchez lib. 8. de matrim. d. 17. n. 3.